

رابطه سرمایه و سلامت اجتماعی و سواد رسانه‌ای با کاهش آسیب‌های اخلاقی در شبکه اجتماعی اینستاگرام

(صفحات ۴۱ تا ۷۰)

امیرحسین حق پرست^۱ * عباسعلی قیومی^۲ * زهرا امیرحسینی^۳

پذیرش: ۹۶/۷/۱۱

دریافت: ۹۶/۲/۲۸

چکیده

رشد سریع فناوری‌های تلفن‌های همراه هوشمند و عمومیت یافتن آن در بین تمام اقشار جامعه فارغ از تفاوت‌های اقتصادی، فرهنگی و ارزشی و اتصال آن به اینترنت توانسته است که به مفهوم ارتباطات معنی تازه‌ای بخشد. پژوهش حاضر با هدف بررسی میزان تأثیر سرمایه و سلامت اجتماعی و سواد رسانه‌ای بر کاهش آسیب‌های اخلاقی شبکه اجتماعی اینستاگرام که یکی از پرکاربردترین نرم‌افزارها در بین کاربران ایرانی است انجام پذیرفته

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت امور فرهنگی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات.
amirhosseinhaghparast@gmail.com

۲. دانشیار مدیریت و برنامه‌ریزی امور فرهنگی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال (نویسنده مسئول).
ghaiyoomi@gmail.com

۳. دانشیار مدیریت، دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرقدس.
z.amirhosseini@godsiau.ac.ir

رابطه سرمایه و سلامت اجتماعی و سواد رسانه‌ای با کاهش آسیب‌های اخلاقی در شبکه اجتماعی اینستاگرام ....

است. تحقیق حاضر به لحاظ هدف کاربردی و از نظر روش، پژوهشی توصیفی از نوع همبستگی می‌باشد و در زمره تحقیقات میدانی به شمار می‌آید. به منظور دستیابی به اهداف پژوهش از میان ۸۰۰ نفر دانشجویان مترجمی زبان مقطع کارشناسی پیوسته دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهر قدس، ۲۶۰ نفر از آنها بر اساس فرمول کوکران به عنوان جامعه نمونه انتخاب شدند. برای تهیه چارچوب نظری، تعاریف، پیشینه و ادبیات تحقیق از ابزار کتابخانه‌ای، و برای سنجش نظر، دیدگاه و بینش و داده‌های استنباطی از ابزار پرسشنامه محقق ساخته استفاده گردید. به منظور تجزیه و تحلیل اطلاعات از آزمون همبستگی و رگرسیون چندمتغیره با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۳ صورت پذیرفت. نتایج حاصل از بررسی روابط بین سرمایه و سلامت اجتماعی و سواد رسانه‌ای با متغیر وابسته (آسیب‌های اخلاقی اینستاگرام) حاکی از این بوده است که همه متغیرهای مستقل با آسیب‌های اخلاقی رابطه معکوس و معناداری دارند. متغیر سواد رسانه‌ای قوی‌ترین رابطه منفی و معکوس را با آسیب‌های اخلاقی اینستاگرام داشته است. پس از این متغیر، سرمایه اجتماعی و سلامت اجتماعی به ترتیب با آسیب‌های اخلاقی دارای رابطه معکوس و منفی بوده‌اند.

واژگان کلیدی: سرمایه اجتماعی، سلامت اجتماعی، سواد رسانه‌ای، آسیب‌های اخلاقی، شبکه اجتماعی اینستاگرام.

مقدمه

امروزه ما در جهانی دستخوش دگرگونی چشمگیر و دائمی زندگی می‌کنیم، به طوری که شگفت‌انگیزترین رویدادهای دنیای معاصر را می‌توان سرعت بی‌سابقه تغییرات اجتماعی دانست. آنچه زمینه چنین تغییر سریع و شگرفی را پدید آورده، دستاوردهای فناوریانه متأخر بشری با عنوان فناوری‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطی است. می‌توان گفت که افراد کره‌ی خاکی در هر نقطه‌ای که باشند به نحوی با این تحولات گسترده روبرو هستند و ابعاد گوناگون زندگی افراد به‌طور همه‌جانبه‌ای تحت تأثیر رسانه‌های نوین از جمله اینترنت و شبکه‌های اجتماعی مجازی قرار گرفته است، به طوری که نمی‌توان آثار و پیامدهای این فناوری‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطی را انکار کرد. شبکه‌های اجتماعی، محل گردهمایی صدها میلیون کاربر اینترنت است که بدون توجه به مرز، زبان، جنس و فرهنگ، به تعامل و تبادل اطلاعات می‌پردازند. با عمومیت یافتن اینترنت در سال ۱۹۹۰ پایگاه‌های گوناگون راه‌اندازی شدند، اینترنت وارد عرصه زندگی عمومی مردم شد و پایگاه‌های تجاری، دانشگاهی و آموزشی، در سراسر وب رواج یافت. امروز کمتر کاربری است که در یک شبکه‌های اجتماعی آنلاین عضو نباشد. در حالی که هر روز بر تعداد و انواع شبکه‌های اجتماعی افزوده می‌شود؛ کاربران نیز تجربه جدید اجتماعی شدن را در آنها سیر می‌کنند (علی‌میرادی، ۱۳۸۹: ۷). با طراحی و تولید انبوه تلفن‌های هوشمند همراه و توزیع گسترده آن در بازارها در سطح عمومی، شبکه‌های اجتماعی مبتنی بر تلفن هوشمند به سرعت تبدیل به مرجعی گردیدند که تعداد کثیری از اعضاء مکرراً به آن مراجعه کرده و در آن به تبادل اطلاعات می‌پردازند. این شبکه‌ها به حدی قدرتمند و تاثیرگذار هستند که حتی سبب ایجاد یا تغییر هنجارها، ارزش‌ها و قوانین می‌شوند و با توجه به مخاطبان بیشمار آن که همگی اعضای جامعه هستند، می‌تواند تاثیرات مستقیم و شدیدی بر جامعه بگذارند. در بین انواع شبکه‌های اجتماعی پر مخاطب و مطرح، شبکه اجتماعی اینستاگرام یکی از شبکه‌های بسیار پرطرفدار مبتنی بر تلفن همراه هوشمند می‌باشد که به کاربران خود این امکان را می‌دهد تا عکس‌ها و ویدئوهای خود را به اشتراک بگذارند و آنها را ویرایش کنند. در ایران نیز این شبکه اجتماعی در بین اقدار و

رابطه سرمایه و سلامت اجتماعی و سواد رسانه‌ای با کاهش آسیب‌های اخلاقی در شبکه اجتماعی اینستاگرام ....

گروه‌های سنی مختلف مردم به‌ویژه در بین جوانان از اقبال خوبی برخوردار بوده و در سال‌های اخیر محبوبیت و استفاده از این نرم‌افزار روند رو به رشدی داشته است. با عضویت در شبکه اجتماعی اینستاگرام، با رفتارهای گوناگون و پدیده‌هایی در فضای این شبکه روبرو خواهید شد که بر اساس تعریف مفهومی آسیب‌های اخلاقی، نوعی آسیب جلوه می‌نمایند که از بتن پنهان جامعه به بستر نهران این شبکه‌ها ظهور پیدا کرده‌اند. از جمله آسیب‌های مشهودی که در حال حاضر می‌توان به روشنی در فضای شبکه اجتماعی اینستاگرام مشاهده کرد می‌توان به: توهین و فحاشی، روابط خارج از چارچوب و خیانت زناشویی، گرایش به پورنوگرافی، اعتیاد به اینستاگرام و ... اشاره کرد که برای سیاستگذاران، جامعه‌شناسان، مسئولین و دست‌اندرکاران حوزه فرهنگ به یک معضل بدل گردیده است به‌طوری‌که در رسانه‌ها، محافل و مجامع فرهنگی، اجتماعی و سیاسی تبدیل به یکی از موضوع‌های مورد بحث و مناظره گردیده است. لذا شناسایی عواملی چون سرمایه اجتماعی، سلامت اجتماعی و سواد رسانه‌ای موثر بر کاهش آسیب‌های اخلاقی در شبکه اجتماعی اینستاگرام با تأکید بر کاربران ایرانی و میزان تاثیر هر کدام از آنها موضوعی است که در این پژوهش مورد تحقیق و مطالعه قرار خواهد گرفت. بنابراین در این پژوهش به دنبال پاسخ به سؤال اصلی تحقیق هستیم که عبارت است از اینکه، سرمایه و سلامت اجتماعی و سواد رسانه‌ای تا چه میزان بر کاهش آسیب‌های اخلاقی موجود در شبکه اجتماعی اینستاگرام تأثیر دارند؟

۱. مبانی نظری

۱-۱. ادبیات تجربی

زمانی (۱۳۹۵) تحقیقی را با هدف شناسایی تجارب کاربران از تضعیف ارزش‌های اخلاقی و خانوادگی در شبکه‌های اجتماعی مجازی تلفن همراه انجام داده است. یافته‌ها بیانگر این بود که کاربران حرفه‌ای در جریان استفاده از شبکه‌های مجازی تلفن همراه تجارب منفی مختلفی کسب کرده‌اند که بر روند زندگی خانوادگی و ارزش‌های اخلاقی آنها بسیار تاثیرگذار بوده است. چراغی و همکاران (۱۳۹۵) در تحقیقی به مطالعه اینترنت و فضای مجازی به عنوان فضایی چند بعدی که می‌تواند همزمان اثرات

مختلفی را در حوزه روانی، تربیتی، اخلاقی و در یک جمله در جنبه‌های مختلف زندگی افراد برجای بگذارد، پرداخته‌اند. نتیجه نشان داد که شناخت ویژگی‌های مؤثر این پدیده تکنولوژیک سبب گسترش برنامه‌ریزی جهت کاستن از اثرات نامطلوب و افزایش بهره‌برداری از ویژگی‌های مثبت آن می‌گردد. قصابی (۱۳۹۴) در پژوهشی کوشیده است تصویری از محتوا و مضامین برخی شبکه‌های اجتماعی مجازی، از جمله فیس‌نما، کلوب، فیس‌بوک و گوگل پلاس را ارائه دهد. این پژوهش نشان می‌دهد در محتوا و مضامین شبکه‌های اجتماعی، بیش‌تر از تصاویر واقعی، محتوای عکس‌خنتی، موضوع تفریح و سرگرمی، سبک مطلب یادداشت، محتوای مطلب خنتی، نشر، الگوی اغراق و بزرگ‌نمایی، تکنیک جلب توجه، صراحت در گفتار و بیان مصادیق و پای‌بندی به ارزش‌های انسانی استفاده شده است. رنجبری (۱۳۹۴) در تحقیقی به بررسی این که آیا شبکه‌های اجتماعی، وصل‌کننده یا فصل‌کننده خانواده و روابط زناشویی هستند به روش توصیفی و تحلیلی پرداخته است. وی به این نتیجه دست یافته است که معیارهای همسرگزینی در ایجاد روابط تأثیرگذار بوده است و به طور قطع نمی‌توان شبکه‌های اجتماعی را عامل نهایی برای کاهش تداوم روابط زناشویی قلمداد کرد. شبکه‌های اجتماعی موجب تسهیل در کاهش روابط عاطفی و زناشویی است.

تقی‌زاده (۱۳۹۱) در پژوهشی به بررسی کاهش آسیب‌های اجتماعی نوپدید فضای مجازی از طریق ارتقای سواد رسانه‌ای به مطالعه این موضوع پرداخته است. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد سطح سواد رسانه‌ای و تفکر انتقادی به پیام‌های رسانه‌ای در جوانان مورد مطالعه در حد متوسط است. علاوه بر این با توجه به زندگی در عصر اینترنت و استفاده روزافزون جوانان از این رسانه تعاملی و از سویی افزایش آسیب‌های اجتماعی نوپدید فضای مجازی و با عنایت به نتایج، سواد رسانه‌ای می‌تواند نقش مؤثری در کاهش این نوع آسیب‌ها و استفاده نقادانه و هوشمندانه از اینترنت داشته باشد.

مک‌دنیل و همکاران (۲۰۱۷) در پژوهشی مسائل مربوط به روابط خارج از چارچوب در شبکه‌های اجتماعی را مورد مطالعه قرار داده‌اند. شواهد تجربی محدودی در رابطه با رفتارهای مرتبط با خیانت در رسانه‌های اجتماعی و روابط زناشویی وجود دارد. نتایج نشانگر این امر بود که فقط درصد کوچکی از زوج‌های متأهل / دارای

رابطه سرمایه و سلامت اجتماعی و سواد رسانه‌ای با کاهش آسیب‌های اخلاقی در شبکه اجتماعی اینستاگرام ....

زندگی مشترک در رفتارهای مرتبط با خیانت‌های رسانه‌های اجتماعی شرکت دارند. با این حال، مشارکت بیشتر در رفتارهای مربوط به خیانت در رسانه‌های اجتماعی به طور معناداری با رضایت از رابطه، دوگانگی بیشتر در رابطه، عدم وابستگی و اضطراب بیشتر در زنان و مردان ارتباط داشت. علاوه بر این، در پیش‌بینی رفتارهای مربوط به خیانت آنلاین در زمان کنترل متغیرهای دیگر، اضطراب، دل‌بستگی و جنسیت با رضایت از رابطه، دارای تأثیر متقابل بودند. اتوود (۲۰۱۶) در تحقیق خود رابطه بین استفاده نوجوانان از دستگاه‌های اینترنتی تلفن همراه و مشارکت آنها در رفتارهای دیجیتالی خطرناک از قبیل استفاده نابجا از اینترنت، قرار گرفتن در معرض پورنوگرافی و مشارکت در ایجاد محتوای جنسی، را مورد بررسی قرار داده است. نتایج نشان داد در میان متغیرهای مورد بررسی والدین، وابستگی نوجوانان به والدین، بیشترین ارتباط را با نتایج مطالعات داشت. نوجوانانی که وابستگی بیشتری داشتند، در استفاده مسئله‌برانگیز از اینترنت، استفاده از پورنوگرافی و مشارکت در محتوای جنسیتی دارای سطوح پایین‌تری نسبت به همسالانشان که وابستگی کمتری به والدینشان دارند بودند.

الکندری و همکاران (۲۰۱۶) در پژوهشی به بررسی تأثیر فرهنگ بر استفاده از اینستاگرام پرداخته است. بررسی تأثیر جنسیت بر روی فعالیت‌های کاربری اینستاگرام یک امر جالب است. نتیجه این مطالعه تصدیق می‌کند که آقایان بیشتر احتمال دارد که عکس شخصی خود را در اینستاگرام بارگذاری کنند، اطلاعات شخصی خود را افشا کنند و حساب عمومی داشته باشند. در مقابل خانم‌ها کسانی هستند که بیشتر احتمال دارد، برعکس آقایان، حساب خصوصی داشته باشند.

کاوازوس-رگ و همکاران (۲۰۱۶) در پژوهشی به بررسی مطالب مرتبط با ماریجوانا در اینستاگرام پرداخته است. یافته‌های این تحقیق نشانگر ترویج استفاده از این نوع ماده مخدر بوده است. این محتویات به همراه خرید و فروش آشکار ماریجوانا که در اینستاگرام مشاهده شده است، عامل بالقوه برای تحت تأثیر قرار دادن هنجارهای پیرامون استفاده از ماریجوانا می‌باشند. گرایی و همکاران (۲۰۱۵) در پژوهشی به بررسی تأثیر آموزش سواد رسانه‌ای بر دانش و تصمیم رفتاری نوجوانان در برخورد با پیام‌های رسانه‌ای با توجه به مراحل تغییر، پرداخته‌اند. یافته‌های تحقیق نشان داد که برنامه‌های

آموزشی برنامه‌ریزی شده برای بهبود دانش و قصد رفتاری نوجوانان در برخورد با پیام‌های رسانه‌ای موثر می‌باشد. در زمینه شبکه‌های اجتماعی و تاثیر آنها بر کاربران و به طبع آن جامعه، تحقیقاتی در کشور صورت گرفته اما به‌طور خاص در خصوص شبکه اجتماعی اینستاگرام با رویکرد آسیب‌شناسی اخلاقی، یک خلاء نسبی را شاهد هستیم که با توجه به گستردگی و گرایش روزافزون استفاده از این شبکه اجتماعی در بین کاربران ایرانی، نیازی شدید در خصوص انجام تحقیقات در این حوزه احساس می‌شود.

۲-۱ ادبیات نظری تحقیق

۱-۲-۱ سرمایه اجتماعی

در این تحقیق جهت بررسی سرمایه اجتماعی به دلیل تناسب نظری نظریه رابرت پاتنام با اهداف تحقیق و شاخص‌هایی که بر اساس این نظریه ارائه شده‌اند، به عنوان چهارچوب نظری انتخاب کرده‌ایم. همچنین شاخص‌هایی که در طرح پی. آر. آی. (ابتکاری در تحقیقات عام) (فرانک، ۲۰۰۵) بر اساس نظریه سرمایه اجتماعی پاتنام ارائه شد را به عنوان شاخص‌های پایه برای انجام تحقیق در نظر گرفته‌ایم. پاتنام در آخرین تعریف خود از سرمایه اجتماعی از دو عنصر اصلی یعنی شبکه‌ها و هنجارها برای شرح سرمایه اجتماعی استفاده می‌کند. منظور از هنجارها در نظریه سرمایه اجتماعی، برداشت‌ها، قواعد و رسوم غیر رسمی مشترک است که رفتارهای معینی را در اوضاع مختلف تجویز، ممنوع یا تعدیل می‌کند. همچنین شبکه یک گروه از افراد است که معمولاً یک ویژگی مشترک دارند. (عبداللهیان و کرمانی، ۱۳۹۲: ۶-۷).

۱-۲-۲ سلامت اجتماعی

در این تحقیق برای بررسی میزان سلامت اجتماعی کاربران، نظریه کیز را به عنوان چهارچوب نظری برای استفاده از شاخص‌های آن در جهت ساختن ابزار اندازه‌گیری انتخاب کردیم. کیز معتقد است که مدل سلامت اجتماعی شامل یکپارچگی اجتماعی، ایفای نقش اجتماعی، انسجام اجتماعی، خودشکوفایی اجتماعی و پذیرش اجتماعی می‌باشد. منظور از یکپارچگی اجتماعی، ارزیابی یک فرد با در نظر گرفتن کیفیت

رابطه سرمایه و سلامت اجتماعی و سواد رسانه‌ای با کاهش آسیب‌های اخلاقی در شبکه اجتماعی اینستاگرام ....

همراهی او با جامعه اطرافش است. ایفای نقش اجتماعی عبارتست از ارزیابی ارزش اجتماعی که فرد دارد و شامل این عقیده است که آیا فرد جزئی مهم از جامعه است و چه ارزشی را به جهان خود اضافه می‌کند. انسجام اجتماعی قابل قیاس با بی‌معنا بودن زندگی است و شامل دیدگاه‌هایی می‌شود که جامعه قابل سنجش و قابل پیش‌بینی است. از حیث روان‌شناختی، افراد سالم زندگی شخصی خود را با معنا و منسجم می‌بینند. منظور از شکوفایی اجتماعی «ارزیابی پتانسیل و خط سیر جامعه است» شکوفایی اجتماعی شامل درک افراد از این موضوع است که آنها هم از رشد اجتماعی سود خواهند برد و اینکه نهادها و افراد حاضر در جامعه به شکلی در حال شکوفایی‌اند که نوید توسعه بهینه را می‌دهد. پذیرش اجتماعی نسخه اجتماعی پذیرش خود است. افرادی که نگرش مثبتی به شخصیت خود دارند و جنبه‌های خوب و بد زندگی خود را توامان می‌پذیرند نمونه‌هایی از سلامت روانی و اجتماعی هستند. منظور از پذیرش اجتماعی، درک فرد از جامعه با توجه به خصوصیات سایر افراد است. کیز (۱۹۹۸) به نقل از (حاتمی، ۱۳۸۹: ۲۸-۳۱)

۱-۲-۳. نظام آموزشی (سواد رسانه‌ای)

در این تحقیق برای اندازه‌گیری میزان سواد رسانه‌ای کاربران ایرانی اینستاگرام، نظر صاحب‌نظران حوزه ارتباطات در خصوص شخص دارای سواد رسانه‌ای را به عنوان چارچوب نظری در نظر گرفتیم که بر این اساس شاخص‌های مورد نیاز را از آنها استخراج کنیم. شخص دارای سواد رسانه‌ای از منظر صاحب‌نظران حوزه ارتباطات بایستی: ۱- از رسانه‌ها عاقلانه، هدفمند، با مدیریت، برنامه‌ریزی و به طور مؤثر استفاده می‌کند؛ ۲- وقتی پیام‌های رسانه‌ای را ارزیابی می‌کند در تفکر انتقادی شرکت می‌کند؛ ۳- اعتبار اطلاعات را از منابع مختلف ارزیابی می‌کند و صرفاً به یک منبع اطلاعاتی اکتفا نمی‌کند؛ ۴- قدرت پیام‌های رسانه‌ای را درک می‌کند و می‌داند که چطور آن‌ها را آگاهانه‌تر بخواند، ببیند یا بشنود؛ ۵- از تأثیر رسانه‌ها بر شکل‌گیری عقاید، باورها، ارزش‌ها و رفتارها آگاهی دارد؛ ۶- از جهان متکثر و متنوع فرهنگی آگاه است و دیدگاه‌های مختلف را ارجح می‌نهد؛ ۷- عقاید، دیدگاه‌ها و بینش خود را به وضوح و

خلاقانه با استفاده از اشکال مختلف رسانه‌ای بیان می‌کند. (نصیری و همکاران، ۱۳۹۱: ۱۵۱)

۱-۲-۴. خشونت کلامی

با وجود فرصت‌هایی که شبکه‌های اجتماعی و رسانه‌های جدید برای جامعه ایران به همراه آورده‌اند، از سوی دیگر بازنمایی بخشی از بدفرهنگی‌ها در همین فضای مجازی شکلی از آسیب‌های نوپدید اجتماعی را به نمایش گذاشته است. جامعه‌شناسان می‌گویند که آنچه در فضای مجازی می‌گذرد و از جمله رفتارهای خشن کلامی که در سال‌های اخیر و در مقاطع زمانی مختلف تکرار شده بازنمایی بخشی از آشفتگی و بی‌نظمی‌های جامعه است. جامعه‌ای که از سویی شاید حساسیتش را به کاربرد الفاظ رکیک و بددهنی از دست داده و از سوی دیگر در فضای مجازی احساس امنیت بیشتری می‌کند که با استفاده از نام و نشان جعلی عقده‌گشایی کند و خشونت، کینه و نفرت را به اشتراک بگذارد (ایسنا، ۱۳۹۵). به طور کلی با توجه به تعریفی که در ادبیات تحقیق از خشونت کلامی داشته‌ایم و مشاهداتی که در شبکه اجتماعی اینستاگرام از انواع خشونت کلامی داشته‌ایم، می‌توان مواردی از خشونت کلامی را به این گونه تقسیم‌بندی کرد: حمله به صفحه اینستاگرام افراد مشهور، تهدید کلامی، تهمت زدن، سرزنش کردن، تضعیف و عیب‌جویی کردن، توهین کردن، دشنام و ناسزا گفتن، برچسب زدن و تمسخر کردن.

۱-۲-۵. روابط خارج از چارچوب و خیانت زناشویی

در این تحقیق برای سنجش میزان روابط خارج از چارچوب و خیانت زناشویی کاربران ایرانی اینستاگرام، از دیدگاه گلاس در خصوص روابط خارج از ازدواج و همچنین از یک تعریف کلی در خصوص خیانت زناشویی به عنوان چارچوب نظری استفاده شده است. گلاس (۱۹۸۱) سه نوع متفاوت از رابطه خارج از ازدواج را شناسایی کرد. نوع اول درگیری عاطفی بدون مقاربت جنسی؛ نوع دوم داشتن رابطه جنسی بدون درگیری عاطفی؛ نوع سوم ترکیبی از دو نوع قبلی که شامل رابطه جنسی و عاطفی است. نوع سوم آسیب‌زنده‌ترین حالت به ازدواج است (فتحی و همکاران، ۱۳۹۲: ۱۱۲).

رابطه سرمایه و سلامت اجتماعی و سواد رسانه‌ای با کاهش آسیب‌های اخلاقی در شبکه اجتماعی اینستاگرام ....

۱-۲-۶. گرایش به پورنوگرافی

در این تحقیق جهت سنجش میزان گرایش کاربران ایرانی اینستاگرام به پورنوگرافی، از مراحل گرایش به پورنوگرافی از منظر دانشمندان به عنوان چارچوب نظری استفاده گردیده است. گرایش (اعتیاد) یکی دیگر از پیامدهای پورنوگرافی است. پژوهش‌ها نشان داده است کسانی که صحنه‌های خشونت‌بار جنسی را می‌بینند کمی بعد از دیدن یا حتی در سال‌های بعد، آمادگی پیدا می‌کنند که آن صحنه‌ها را در جامعه بازنمایی کنند و بروز دهند. از نظر دانشمندان، مراحل گرایش (اعتیاد) به پورنوگرافی به ۵ مرحله (مواجهه، اعتیاد، افزایش، حساسیت‌زدایی و عمل) خلاصه می‌شود (محبوبی و مرادی، ۱۳۹۳: ۱۰).

۱-۲-۷. اعتیاد به اینستاگرام

در این تحقیق برای ارزیابی میزان اعتیاد کاربران ایرانی اینستاگرام به این شبکه از پرسشنامه ساخته شده توسط معصومه خواجه‌احمدی استفاده شده است. این پرسشنامه جهت جمع‌آوری داده‌های مرتبط با اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مبتنی بر موبایل طراحی شده است که نسخه نهایی این پرسشنامه با ۲۳ گویه و در ۴ عامل عملکرد فردی، مدیریت زمان، خودکنترلی، و روابط اجتماعی طراحی گردیده است. (خواجه‌احمدی و همکاران، ۱۳۹۵: ۴۹)

۱-۳. فرضیه‌های تحقیق و مدل مفهومی پژوهش

۱-۳-۱. فرضیه اول

سرمایه اجتماعی بر کاهش آسیب‌های اخلاقی در شبکه اجتماعی اینستاگرام تأثیر دارد.

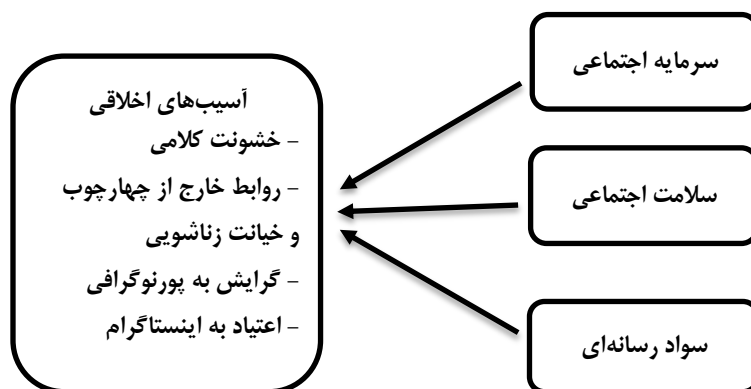
۱-۳-۲. فرضیه دوم

سلامت اجتماعی بر کاهش آسیب‌های اخلاقی در شبکه اجتماعی اینستاگرام تأثیر دارد.

۱-۳-۳. فرضیه سوم:

نظام آموزشی (سواد رسانه‌ای) بر کاهش آسیب‌های اخلاقی در شبکه اجتماعی

اینستاگرام تأثیر دارد.

شکل ۱: مدل مفهومی تحقیق

۲. چارچوب روش‌شناختی پژوهش

تحقیق حاضر به لحاظ هدف، کاربردی است و از نظر روش تحقیقی توصیفی از نوع همبستگی است. در تحقیق حاضر برای شناسایی، نامگذاری، مقایسه، توصیف و ثبت آنچه به عنوان آسیب‌های اخلاقی در شبکه اجتماعی اینستاگرام روی می‌دهد از ابزار مشاهده استفاده شده است. برای تهیه چارچوب نظری، تعاریف، پیشینه و ادبیات تحقیق، از ابزار مراجعه به مدارک و اسناد موجود (کتابخانه‌ای) استفاده گردید، به عبارتی با مراجعه به کتب، پژوهش‌ها، پایان‌نامه‌ها، رساله‌ها و مقالات موجود، نسبت به تهیه ادبیات، تعاریف و بدست آوردن مؤلفه‌ها و شاخص‌ها اقدام گردید.

از آنجا که تأکید این پژوهش بر کاربران شبکه اجتماعی اینستاگرام می‌باشد، برای جمع‌آوری اطلاعات و سنجش نظر، دیدگاه و بینش آن‌ها و برای داده‌های استنباطی، از ابزار پرسشنامه (محقق‌ساخته) از جامعه آماری استفاده گردید که این پرسشنامه در مجموع دارای ۴۰ سؤال می‌باشد که به دو بخش مفاهیم سرمایه و سلامت اجتماعی و سواد رسانه‌ای (۱۶ گویه) و آسیب‌های اخلاقی (۲۴ گویه) تقسیم شده است که در بخش اول ۵ گویه مربوط به سرمایه اجتماعی، ۵ گویه مربوط به سلامت اجتماعی و ۶ گویه مربوط به سواد رسانه‌ای می‌باشد و در بخش دوم ۶ گویه مربوط به خشونت کلامی، ۶ گویه مربوط به روابط خارج از چارچوب و خیانت زناشویی، ۶ گویه مربوط

رابطه سرمایه و سلامت اجتماعی و سواد رسانه‌ای با کاهش آسیب‌های اخلاقی در شبکه اجتماعی اینستاگرام....

به پورنوگرافی و ۶ گویه مربوط به اعتیاد به اینستاگرام می‌باشد که در ادامه گویه‌ها به تفصیل آورده شده است.

برای بخش توصیف جمعیت‌شناسی و آمار توصیفی، از روش‌های همچون میانگین، فراوانی و غیره استفاده می‌شود و برای بخش استنباطی از روش‌های آماری همچون همبستگی پیرسون و رگرسیون خطی استفاده گردید. جامعه آماری در این پژوهش، دانشجویان رشته مترجمی زبان انگلیسی در مقطع کارشناسی پیوسته دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرقدس است که تعداد آن‌ها جمعاً بالغ بر ۸۰۰ نفر است. از آنجا که این جمعیت دارای ساختار متجانس و یکپارچه می‌باشد و افراد آن در یک مشخصه یا ویژگی غالب (دانشجوی یک مقطع - رشته) مشترک هستند، روش نمونه‌گیری مناسب با آن روش نمونه‌گیری تصادفی ساده می‌باشد. بر اساس فرمول نمونه‌گیری کوکران برای جامعه محدود، با توجه به میزان جامعه آماری حجم نمونه برابر با ۲۶۰ نفر می‌باشد. با توجه به اینکه پرسشنامه محقق ساخته تحقیق برگرفته از مولفه‌ها و شاخص‌های هر یک از متغیرهای تحقیق طبق نظر نظریه پردازان و یا اینکه از طریق مشاهده و تجربه می‌باشد، و اینکه مورد تأیید اساتید راهنما و مشاور قرار گرفته است، ابزار دارای روایی صوری می‌باشد. در این مطالعه برای بررسی قابلیت اعتماد ابزار سنجش (طیف‌ها) مورد استفاده از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است برای اطمینان از قابلیت اعتماد سؤالات و گویه‌های مورد سنجش برای مفاهیم مورد استفاده تحقیق، پرسشنامه اولیه در جمعیت تحقیق مورد آزمون قرار گرفت تا نواقص احتمالی پرسشنامه که می‌توانست از نامفهوم بودن سؤالات، ترتیب نامناسب سؤالات و طولانی بودن پرسشنامه و... باشد، مرتفع گردد. پس از جمع‌آوری پرسشنامه‌ها و بررسی نظرات کارشناسان بانک اطلاعاتی تشکیل و پایایی شاخص‌ها مورد سنجش قرار گرفت که در ادامه، نتایج بدست آمده برای هر شاخص بصورت مجزا ارائه می‌شود همچنین سؤالات و گویه‌هایی که برای سنجش متغیرها ساخته شده بود بواسطه نظر کارشناسان و اساتید مورد تجدید نظر کلی قرار گرفت و پرسشنامه اولیه پس از حذف و اصلاح سؤالات و گویه‌ها، نهایی شد. از آنجایی که میزان آلفای کرونباخ بدست آمده برای مفاهیم تحقیق بزرگتر از ۰,۷۰ می‌باشند و این موضوع نشان دهنده همبستگی درونی مطلوب

بین متغیرها برای سنجش مفاهیم مورد نظر است و بدین ترتیب می‌توان گفت که تحقیق انجام شده از قابلیت اعتماد و یا پایداری کافی و لازم برخوردار است. تحقیق حاضر به لحاظ هدف، کاربردی است و از نظر روش تحقیقی توصیفی از نوع همبستگی است. در تحقیق حاضر برای شناسایی، نامگذاری، مقایسه، توصیف و ثبت آنچه به عنوان آسیب‌های اخلاقی در شبکه اجتماعی اینستاگرام روی می‌دهد از ابزار مشاهده استفاده شده است. برای تهیه چارچوب نظری، تعاریف، پیشینه و ادبیات تحقیق، از ابزار مراجعه به مدارک و اسناد موجود (کتابخانه‌ای) استفاده گردید، به عبارتی با مراجعه به کتب، پژوهش‌ها، پایان‌نامه‌ها، رساله‌ها و مقالات موجود، نسبت به تهیه ادبیات، تعاریف و بدست آوردن مؤلفه‌ها و شاخص‌ها اقدام گردید. از آنجا که تاکید این پژوهش بر کاربران شبکه اجتماعی اینستاگرام می‌باشد، برای جمع‌آوری اطلاعات و سنجش نظر، دیدگاه و بینش آن‌ها و برای داده‌های استنباطی، از ابزار پرسشنامه (محقق ساخته) از جامعه آماری استفاده گردید که این پرسشنامه در مجموع دارای ۴۰ سؤال می‌باشد که به دو بخش مفاهیم سرمایه و سلامت اجتماعی و سواد رسانه‌ای (۱۶ گویه) و آسیب‌های اخلاقی (۲۴ گویه) تقسیم شده است که در بخش اول ۵ گویه مربوط به سرمایه اجتماعی، ۵ گویه مربوط به سلامت اجتماعی و ۶ گویه مربوط به سواد رسانه‌ای می‌باشد و در بخش دوم ۶ گویه مربوط به خشونت کلامی، ۶ گویه مربوط به روابط خارج از چارچوب و خیانت زناشویی، ۶ گویه مربوط به پورنوگرافی و ۶ گویه مربوط به اعتیاد به اینستاگرام می‌باشد که در ادامه گویه‌ها به تفصیل آورده شده است.

برای بخش توصیف جمعیت‌شناسی و آمار توصیفی، از روش‌های همچون میانگین، فراوانی و غیره استفاده می‌شود و برای بخش استنباطی از روش‌های آماری همچون همبستگی پیرسون و رگرسیون خطی استفاده گردید. جامعه آماری در این پژوهش، دانشجویان رشته مترجمی زبان انگلیسی در مقطع کارشناسی پیوسته دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرقدس است که تعداد آن‌ها جمعاً بالغ بر ۸۰۰ نفر است. از آنجا که این جمعیت دارای ساختار متجانس و یکپارچه می‌باشد و افراد آن در یک مشخصه یا ویژگی غالب (دانشجوی یک مقطع-رشته) مشترک هستند، روش نمونه‌گیری مناسب

رابطه سرمایه و سلامت اجتماعی و سواد رسانه‌ای با کاهش آسیب‌های اخلاقی در شبکه اجتماعی اینستاگرام....

با آن روش نمونه‌گیری تصادفی ساده می‌باشد. بر اساس فرمول نمونه‌گیری کوکران برای جامعه محدود، با توجه به میزان جامعه آماری حجم نمونه برابر با ۲۶۰ نفر می‌باشد. با توجه به اینکه پرسشنامه محقق ساخته تحقیق برگرفته از مولفه‌ها و شاخص‌های هر یک از متغیرهای تحقیق طبق نظر نظریه پردازان و یا اینکه از طریق مشاهده و تجربه می‌باشد، و اینکه مورد تأیید اساتید راهنما و مشاور قرار گرفته است، ابزار دارای روایی صوری می‌باشد. در این مطالعه برای بررسی قابلیت اعتماد ابزار سنجش (طیف‌ها) مورد استفاده از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است برای اطمینان از قابلیت اعتماد سؤالات و گویه‌های مورد سنجش برای مفاهیم مورد استفاده تحقیق، پرسشنامه اولیه در جمعیت تحقیق مورد آزمون قرار گرفت تا نواقص احتمالی پرسشنامه که می‌توانست از نامفهوم بودن سؤالات، ترتیب نامناسب سؤالات و طولانی بودن پرسشنامه و... باشد، مرتفع گردد. پس از جمع‌آوری پرسشنامه‌ها و بررسی نظرات کارشناسان بانک اطلاعاتی تشکیل و پایایی شاخص‌ها مورد سنجش قرار گرفت که در ادامه، نتایج بدست آمده برای هر شاخص بصورت مجزا ارائه می‌شود همچنین سؤالات و گویه‌هایی که برای سنجش متغیرها ساخته شده بود بواسطه نظر کارشناسان و اساتید مورد تجدید نظر کلی قرار گرفت و پرسشنامه اولیه پس از حذف و اصلاح سؤالات و گویه‌ها، نهایی شد. از آنجایی که میزان آلفای کرونباخ بدست آمده برای مفاهیم تحقیق بزرگتر از ۰,۷۰ می‌باشند و این موضوع نشان دهنده همبستگی درونی مطلوب بین متغیرها برای سنجش مفاهیم مورد نظر است و بدین ترتیب می‌توان گفت که تحقیق انجام شده از قابلیت اعتماد و پایایی کافی و لازم برخوردار است.

۳. تجزیه و تحلیل داده‌ها و یافته‌های پژوهش

۳-۱. یافته‌های توصیفی

در ابتدای بحث، توضیحاتی در مورد مشخصات عمومی پاسخگویان خواهد آمد تا از این طریق با بافت آماری و یا سیمای آماری پاسخگویان جمعیت مورد مطالعه بیشتر آشنایی حاصل شود و در ادامه به نتایج مربوط به نگرش آنها در ارتباط با هر یک از مفاهیم تحقیق و گویه‌های سازنده آنها پرداخته شده است بر طبق اطلاعات بدست آمده

بیش از نیمی از پاسخگویان مورد مطالعه (۵۸ درصد) زن و مابقی (۴۲ درصد) مرد بوده‌اند. حدوداً دوسوم پاسخگویان مورد مطالعه (۶۵ درصد) مجرد و مابقی (۳۵ درصد) متأهل بوده‌اند افرادی که دارای سن ۲۵ تا ۳۰ سال هستند بیشترین فراوانی (۲۹ درصد) و افرادی که در رده سنی ۳۱ تا ۳۵ سال هستند، کمترین فراوانی را به خود اختصاص داده‌اند (۱۵ درصد). میانگین سنی پاسخگویان حدوداً ۳۱ سال می‌باشد. کمترین سن پاسخگویان نمونه تحقیق ۱۸ سال و بیشترین سن ۵۶ سال می‌باشد.

۳-۲. بررسی سنجش مفاهیم اصلی

در این قسمت به بررسی وضعیت پاسخگویان در ارتباط با مفاهیم اصلی تحقیق (سرمایه اجتماعی، سلامت اجتماعی و میزان سواد رسانه‌ای به عنوان متغیرهای مستقل و خشونت کلامی، روابط خارج از چارچوب و خیانت زناشویی، گرایش به پورنوگرافی و اعتیاد به اینستاگرام به عنوان «آسیب‌های اخلاقی اینستاگرام» و گویه‌های سازنده آنها پرداخته شده است.

۳-۲-۱. بررسی سنجش مفاهیم مربوط به متغیرهای مستقل پژوهش

برای ساختن مفاهیم سرمایه اجتماعی و سلامت اجتماعی ۵ گویه و برای سواد رسانه‌ای ۶ گویه در نظر گرفته شده است و به منظور ساخت شاخص ابتدا امتیاز کل پرسش‌های مربوط به هر یک از این مفاهیم با لحاظ کردن جهت‌های مثبت و منفی سنججه‌ها با یکدیگر جمع گردید. بنابراین دامنه تغییرات توزیع نمرات مفهوم ساخته شده برای دو متغیر پنج گویه‌ای بین ۵ تا ۲۵ و برای متغیر ۶ گویه‌ای بین ۶ تا ۳۰ می‌شود که متوسط دامنه تغییرات نمرات به ترتیب عدد ۱۵ و ۱۸ می‌شود. با توجه به اینکه میانگین سرمایه اجتماعی (۱۴,۲۳)، سلامت اجتماعی (۱۳,۸۸) و سواد رسانه‌ای (۱۴,۲۶) شده است و کمتر از متوسط مفروض است، لذا می‌توان گفت میزان هر یک از مفاهیم نمونه تحقیق در حد متوسط رو به پائینی می‌باشد.

جدول ۱: آماره‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

شاخص	مقدار		
	سرمایه اجتماعی	سلامت اجتماعی	سواد رسانه‌ای
میانگین	۱۴,۲۳	۱۳,۸۸	۱۴,۲۶

رابطه سرمایه و سلامت اجتماعی و سواد رسانه‌ای با کاهش آسیب‌های اخلاقی در شبکه اجتماعی اینستاگرام ....

شاخص	مقدار		
	سواد رسانه‌ای	سلامت اجتماعی	سرمایه اجتماعی
انحراف معیار	۴,۴۳	۳,۴۸	۲,۷۱
کمترین	۶	۵	۵
بیشترین	۳۰	۲۵	۲۵

جدول ۲: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب گویه‌های سازنده مفاهیم متغیرهای پژوهش

جمع	طیف نظرات (برحسب درصد)					گویه	
	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم		
۱۰۰	۱,۹	۳,۸	۳۵,۴	۳۳,۱	۲۵,۸	تا چه میزان هنجارها و قواعد اخلاقی و فرهنگی موجود در اینستاگرام را می‌شناسید و رعایت می‌کنید.	گویه‌های سازنده سرمایه اجتماعی
۱۰۰	۳,۸	۴۶,۲	۳۸,۵	۱۱,۵	۰	تا چه میزان مطالب، عکس‌ها و ویدئوهای به اشتراک گذاشته شده توسط کاربر دیگری را موردپسند قرار می‌دهید و برای آن نظر می‌گذارید	
۱۰۰	۷,۷	۱۵,۴	۳۸,۵	۲۶,۹	۱۱,۵	تا چه میزان در صفحه اینستاگرام خود از اطلاعات شخصی واقعی خود شامل نام، عکس، ویدئو، شغلی و ... استفاده می‌کنید.	
۱۰۰	۳,۸	۱۱,۵	۳۴,۶	۱۵,۴	۳۴,۶	چقدر صفحات و کاربرانی که با آنها در ارتباط هستید و دنبال می‌کنید، خارجی و در سطح بین‌المللی می‌باشند.	
۱۰۰	۷,۷	۴۲,۳	۳۸,۵	۷,۷	۳,۸	چقدر در ارسال و پذیرفتن درخواست دوستی چه طرف مقابل را بشناسید و چه نشناسید، سهل‌گیر هستید.	
۱۰۰	۱۵,۴	۲۶,۹	۲۳,۱	۲۳,۱	۱۱,۵	تا چه میزان معتقدید هر فرد به عنوان عضوی از جامعه ایرانی، بخش مهمی از اجتماع می‌باشند.	
۱۰۰	۳,۸	۱۵,۴	۳۰,۸	۳۸,۵	۱۱,۵	بنظر شما چقدر افراد جامعه ما مهربان هستند و به مشکلات یکدیگر اهمیت می‌دهند.	
۱۰۰	۳,۸	۷,۷	۴۲,۳	۳۰,۸	۱۵,۴	تا چه میزان فعالیت‌های روزانه هر فرد برای جامعه ما ارزشمند است.	

جمع	طیف نظرات (برحسب درصد)				گویه	
	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم		
۱۰۰	۷,۷	۴۶,۲	۳۴,۶	۳,۸	۷,۷	چقدر فکر می کنید دنیا خیلی پیچیده است و نمی توان فهمید که در دنیا چه پیش خواهد آمد.
۱۰۰	۳,۸	۱۱,۵	۱۹,۲	۳۰,۸	۳۴,۶	چقدر معتقدید جامعه ی ما مکانی پُربار و مفید در جهت پیشرفت افراد می باشد.
۱۰۰	۰	۷,۷	۳۰,۸	۲۳,۱	۳۸,۵	چقدر از رسانه ها عاقلانه، هدفمند، با مدیریت، برنامه ریزی و بطور مؤثر استفاده می کنید.
۱۰۰	۳,۸	۷,۷	۲۶,۹	۴۲,۳	۱۹,۲	چقدر اعتبار اطلاعات را از منابع مختلف ارزیابی می کنید و صرفاً به یک منبع اطلاعاتی اکتفا نمی کنید.
۱۰۰	۰	۱۵,۴	۳۸,۵	۳۴,۶	۱۱,۵	چقدر از تأثیر رسانه ها بر شکل گیری عقاید، باورها، ارزش ها و رفتارها آگاهی دارید.
۱۰۰	۰	۱۵,۴	۴۶,۲	۲۶,۹	۱۱,۵	چقدر از جهان متنوع و متکثر فرهنگی آگاه هستید و دیدگاه های مختلف را ارج می نهید.
۱۰۰	۱۱,۵	۳۰,۸	۱۵,۴	۲۶,۹	۱۵,۴	چقدر عقاید، دیدگاه ها و بینش خود را به وضوح و خلاقانه با استفاده از اشکال مختلف رسانه ای بیان می کنید.
۱۰۰	۰	۳,۸	۱۹,۲	۱۵,۴	۶۱,۵	چقدر آموزش های لازم را در جهت کسب سواد رسانه ای و استفاده صحیح از فضای مجازی آموخته اید

گویه های سازنده سواد رسانه ای

۲-۲-۳. بررسی سنجش مفاهیم آسیب های اخلاقی

برای ساختن مفاهیم میزان خشونت کلامی، روابط خارج از چارچوب و خیانت زناشویی، گرایش به پورنوگرافی و اعتیاد به اینستاگرام به ازای هر یک ۶ گویه در نظر گرفته شده است و به منظور ساخت شاخص ابتدا امتیاز کل ۶ پرسش مربوط به هر یک از این مفاهیم با لحاظ کردن جهت های مثبت و منفی سنجها با یکدیگر جمع گردید. بنابراین دامنه تغییرات توزیع نمرات مفهوم ساخته شده بین ۶ تا ۳۰ می شود که متوسط

رابطه سرمایه و سلامت اجتماعی و سواد رسانه‌ای با کاهش آسیب‌های اخلاقی در شبکه اجتماعی اینستاگرام....

دامنه تغییرات نمرات عدد ۱۸ می‌شود. با توجه به اینکه میانگین خشونت کلامی (۲۴,۳۴)، روابط خارج از چارچوب و خیانت زناشویی (۲۱,۱۹)، گرایش به پورنوگرافی (۲۰,۰۷) و اعتیاد به اینستاگرام (۲۳,۴۶) شده است و بیشتر از متوسط مفروض است، لذا می‌توان گفت میزان تمامی موارد فوق در بین نمونه تحقیق در حد بالایی می‌باشد.

جدول ۳: آماره‌های توصیفی مفاهیم آسیب‌های اخلاقی

شاخص	مقدار		
	خشونت کلامی	روابط خارج از چارچوب و خیانت به همسر	گرایش به پورنوگرافی
میانگین	۲۴,۳۴	۲۱,۱۹	۲۰,۰۷
انحراف معیار	۳,۸۸	۵,۹۴	۵,۷۴
کمترین	۶	۶	۶
بیشترین	۳۰	۳۰	۳۰

جدول ۴: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب گویه‌های سازنده مفاهیم آسیب‌های اخلاقی

جمع	طیف نظرات (بر حسب درصد)					گویه
	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	
۱۰۰	۳۴,۶	۴۶,۲	۱۱,۵	۷,۷	۰	چقدر در حمله کاربران ایرانی به صفحه شخصی افراد مشهور در شبکه اجتماعی اینستاگرام شرکت می‌کنید.
۱۰۰	۳۰,۸	۵۰	۱۵,۴	۳,۸	۰	چقدر در اینستاگرام با دیگران بحث و مجادله می‌کنید.

گویه	طیف نظرات (برحسب درصد)					جمع
	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	
گویه‌های سازنده روابط خارج از چهارچوب و خیانت زناشویی	۰	۳,۸	۳,۸	۴۶,۲	۴۶,۲	۱۰۰
	۰	۷,۷	۱۱,۵	۵۳,۸	۲۶,۹	۱۰۰
	۰	۳,۸	۳۰,۸	۴۲,۳	۲۳,۱	۱۰۰
	۰	۷,۷	۱۱,۵	۵۳,۸	۲۶,۹	۱۰۰
	۳,۸	۱۱,۵	۲۳,۱	۳۸,۵	۲۳,۱	۱۰۰
چقدر در هنگام نظر دادن (کامنت گذاشتن) افراد را مورد عیب‌جویی و تضعیف قرار داده و حتی آنها را تمسخر می‌کنید.	چقدر در هنگام نظر دادن در مورد برخی از مطالب (پست‌ها) توهین کرده و از دشنام و ناسزاگویی استفاده می‌کنید.	چقدر در اظهار نظرهای خود در شبکه اجتماعی اینستاگرام افراد را مورد اتهام و برجسب‌زنی قرار دهید.	بطور کلی چقدر در مطالب منتشر شده شما در شبکه اجتماعی اینستاگرام، خشونت کلامی وجود دارد.	چقدر در شبکه اجتماعی اینستاگرام با فردی (جنس مخالف) آشنا و با او وارد رابطه عاطفی خارج از چهارچوب از دواج می‌شوید.		

رابطه سرمایه و سلامت اجتماعی و سواد رسانه‌ای با کاهش آسیب‌های اخلاقی در شبکه اجتماعی اینستاگرام....

گویه	طیف نظرات (برحسب درصد)					جمع
	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	
چقدر در شبکه اجتماعی اینستاگرام با فردی (جنس مخالف) آشنا و با او وارد رابطه جنسی خارج از چهارچوب ازدواج می‌شوید.	۰	۱۹,۲	۳۸,۵	۲۳,۱	۱۹,۲	۱۰۰
چقدر در شبکه اجتماعی اینستاگرام با فردی (جنس مخالف) آشنا و با او وارد رابطه ترکیبی (عاطفی و جنسی) خارج از چهارچوب ازدواج می‌شوید.	۰	۲۳,۱	۲۶,۹	۴۲,۳	۷,۷	۱۰۰
چقدر در شبکه اجتماعی اینستاگرام با فردی (جنس مخالف) آشنا و با او وارد رابطه مجازی (رابطه جنسی تلفنی، گفتگوهای جنسی و ... خارج از چهارچوب ازدواج می‌شوید.	۳,۸	۱۵,۴	۲۳,۱	۲۶,۹	۳۰,۸	۱۰۰

گویه	طیف نظرات (برحسب درصد)					جمع	
	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد		
گویه‌های سازنده گرایش به پورنوگرافی	چقدر در زمانی که در یک رابطه متعهدانه با فردی می‌باشید (ازدواج، نامزدی و ...)، برخی از اعمال فوق را خارج از چهارچوب آن رابطه متعهدانه، در شبکه اجتماعی اینستاگرام با فردی دیگر انجام می‌دهید و مرتکب خیانت می‌شوید.	۰	۱۱,۵	۵۰	۱۹,۲	۱۹,۲	۱۰۰
	تا چه میزان یکی از اهداف شما برای استفاده از شبکه اجتماعی اینستاگرام، آشنایی و برقراری ارتباط (عاطفی، جنسی، ترکیبی، و مجازی) با افراد (جنس مخالف) می‌باشد.	۳,۸	۱۹,۲	۲۳,۱	۱۵,۴	۳۸,۵	۱۰۰
	چقدر در شبکه اجتماعی اینستاگرام با محتویات پورنوگرافی مواجه می‌شوید.	۰	۱۹,۲	۱۹,۲	۴۲,۳	۱۹,۲	۱۰۰
	چقدر در شبکه اجتماعی اینستاگرام به محتویات پورنوگرافی دسترسی دارید.	۷,۷	۱۱,۵	۱۵,۴	۴۶,۲	۱۹,۲	۱۰۰

رابطه سرمایه و سلامت اجتماعی و سواد رسانه‌ای با کاهش آسیب‌های اخلاقی در شبکه اجتماعی اینستاگرام....

جمع	طیف نظرات (برحسب درصد)				گویه	
	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم		
۱۰۰	۳۰,۸	۳۰,۸	۳۶,۹	۳,۸	۷,۷	چقدر به دیدن و تماشای محتویات پورنوگرافی علاقه‌مند هستید.
۱۰۰	۱۵,۴	۱۹,۲	۳۸,۵	۱۵,۴	۱۱,۵	تا چه میزان نمی‌توانید از دیدن و تماشای محتویات پورنوگرافی اجتناب کنید.
۱۰۰	۷,۷	۴۶,۲	۱۹,۲	۱۱,۵	۱۵,۴	چقدر در رفتارهای جنسی خود از محتویات پورنوگرافی الگوبرداری و به آنها عمل می‌کنید.
۱۰۰	۷,۷	۱۹,۲	۳۸,۵	۱۹,۲	۱۵,۴	چقدر در شبکه اجتماعی اینستاگرام، در بحث و مناظره کاربران در خصوص مطالب پورنوگرافی شرکت می‌کنید.
۱۰۰	۳۰,۸	۴۲,۳	۳۶,۹	۰	۰	چقدر اطرافیان شما به خاطر زیاد آنلاین بودن، شاک می‌خورند.
۱۰۰	۳۰,۸	۴۲,۳	۱۹,۲	۷,۷	۰	چقدر استفاده از اینستاگرام باعث شده که در انجام کارهای روزمره خود غفلت کنید.
۱۰۰	۳۸,۵	۳۸,۵	۱۹,۲	۳,۸	۰	چقدر مدت زمان زیادی از وقتتان را در اینستاگرام به سر می‌برید.

گویه‌های سازنده اعتیاد به اینستاگرام

گویه	طیف نظرات (برحسب درصد)					جمع
	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	
چقدر هنگام قطع ناخواسته اینترنت و یا عدم اتصال به شبکه اجتماعی اینستاگرم، ناراحت و عصبانی می شوید.	۰	۷,۷	۲۳,۱	۳۸,۵	۳۰,۸	۱۰۰
چقدر نسبت به کاربران صفحات مورد علاقه شما در اینستاگرم احساس همدلی و صمیمیت دارید.	۳,۸	۳,۸	۳۴,۶	۴۶,۲	۱۱,۵	۱۰۰
تا چه میزان به دلیل استفاده تا دیروقت از اینستاگرم، دچار کمبود خواب شده یا اینکه برای جبران کم خوابی، نیمی از روز خود را از دست می دهید.	۳,۸	۷,۷	۱۹,۲	۳۸,۵	۳۰,۸	۱۰۰

۳-۳. آزمون فرضیات

به منظور آزمون فرضیات تحقیق قصد داریم از آزمون‌های پارامتریک (همبستگی پیرسون و رگرسیون خطی) استفاده کنیم، لذا شرط اول بررسی نرمال بودن توزیع داده‌ها است، از این رو ابتدا به کمک آزمون کولموگروف اسمیرنوف به بررسی نرمال بودن داده‌های متغیرهای تحقیق پرداخته شده است.

جدول ۵: بررسی نرمال بودن توزیع متغیرهای تحقیق به کمک آزمون کولموگروف اسمیرنوف

متغیر	سرمایه اجتماعی	سلامت اجتماعی	سواد رسانه‌ای	آسیب‌های اخلاقی
Z	۰,۹۵۳	۰,۹۸۵	۰,۷۹۵	۰,۹۴۵
سطح معنی داری	۰,۰۶۲	۰,۳۸۱	۰,۰۵۸	۰,۰۸۷

رابطه سرمایه و سلامت اجتماعی و سواد رسانه‌ای با کاهش آسیب‌های اخلاقی در شبکه اجتماعی اینستاگرام ....

منطق تفسیر آزمون کولموگروف اسمیرنف این است که اگر سطح معنی‌داری آن بیشتر از ۰/۰۵ باشد می‌توان نتیجه گرفت توزیع داده‌های مربوط به متغیرها نرمال است. همانطور که در جدول ۵ گزارش شده است، سطح معنی‌داری همه متغیرهای تحقیق بزرگتر از ۰/۰۵ است، پس می‌توان گفت که توزیع داده‌های مربوط به متغیرها نرمال است، از این رو به منظور بررسی فرضیات تحقیق از آزمون‌های پارامتریک استفاده شده است.

۳-۱. ماتریس همبستگی پیرسون بین متغیرهای پژوهش

جدول ۶: ماتریس همبستگی پیرسون بین متغیرهای پژوهش

متغیرهای مستقل	متغیر وابسته	ضریب همبستگی	سطح معنی‌داری
سرمایه اجتماعی	آسیب‌های اخلاقی	-۰,۲۵۷	۰,۰۰۱
سلامت اجتماعی		-۰,۲۵۲	۰,۰۰۱
سواد رسانه‌ای		-۰,۴۵۲	۰,۰۰۱

نتایج حاصل از بررسی روابط بین سرمایه اجتماعی، سلامت اجتماعی و سواد رسانه‌ای با متغیر وابسته (آسیب‌های اخلاقی اینستاگرام) حاکی از این است که همه متغیرهای مستقل با آسیب‌های اخلاقی رابطه معکوس و معناداری دارند، به بیانی دیگر با افزایش مطلوبیت هر سه متغیر مستقل، آسیب‌های اخلاقی اینستاگرام کاهش می‌یابد. لازم به ذکر است با توجه نتایج ماتریس همبستگی فوق متغیرهای سواد رسانه‌ای ($r = -۰,۴۵۲$) قوی‌ترین رابطه منفی را با آسیب‌های اخلاقی اینستاگرام داشته است.

۳-۲. فرضیه اول: سرمایه اجتماعی بر کاهش آسیب‌های اخلاقی اینستاگرام تأثیر دارند

به منظور بررسی تأثیر سرمایه اجتماعی بر کاهش آسیب‌های اخلاقی اینستاگرام از رگرسیون خطی ساده استفاده شده است که نتایج آن به قرار زیر است؛

جدول ۷: میزان و جهت تأثیر سرمایه اجتماعی بر کاهش آسیب‌های اخلاقی اینستاگرام

متغیر	ضرایب رگرسیون استاندارد نشده	خطای استاندارد	ضریب رگرسیونی استاندارد شده	t	سطح معنی‌داری
عدد ثابت	۱۱,۱۰۶	۰,۹۵۹	-	۱۱,۵۷۹	۰,۰۰۱
سرمایه اجتماعی	-۰,۹۹۸	۰,۲۲۸	-۰,۲۵۷	-۴,۳۷۷	۰,۰۰۱
شاخص‌ها	ضریب همبستگی (R)	ضریب تعیین (R ²)	ضریب تعیین شده (R ² _{Adj})	آماره فیشر (F)	سطح معنی‌داری (Sig)
مدل	۰,۲۵۷	۰,۰۶۶	۰,۰۶۲	۱۷,۸۹۷	۰,۰۰۱

جدول ۷ ضریب رگرسیونی تأثیر سرمایه اجتماعی بر کاهش آسیب‌های اخلاقی اینستاگرام را نشان می‌دهد، ضریب همبستگی بین این دو متغیر ۰,۲۵۷ است که با توجه به مقدار ضریب تعیین $R^2 = ۰,۰۶۶$ می‌توان گفت حدود ۶ درصد از تغییرات کاهش آسیب‌های اخلاقی اینستاگرام توسط سرمایه اجتماعی کاربران قابل تبیین است. با توجه به ضریب رگرسیونی استاندارد شده می‌توان گفت، به ازای یک واحد تغییر در سرمایه اجتماعی، ۰,۲۵۷ واحد تغییر در آسیب‌های اخلاقی به وجود می‌آید و با توجه به منفی بودن ضریب باید گفت، با بالا رفتن سرمایه اجتماعی کاربران، میزان آسیب‌های اخلاقی اینستاگرام با شدتی ضعیف کاهش می‌یابد (این فرضیه تحقیق با دلالت بر تأثیر معکوس سرمایه اجتماعی بر آسیب‌های اخلاقی اینستاگرام تأیید شد).

۳-۳-۳. فرضیه دوم: سلامت اجتماعی بر کاهش آسیب‌های اخلاقی اینستاگرام تأثیری دارند

به منظور بررسی تأثیر سلامت اجتماعی بر کاهش آسیب‌های اخلاقی اینستاگرام از رگرسیون خطی ساده استفاده شده است که نتایج آن به قرار زیر است؛

جدول ۸: میزان و جهت تأثیر سلامت اجتماعی بر کاهش آسیب‌های اخلاقی اینستاگرام

متغیر	ضرایب رگرسیون استاندارد نشده	خطای استاندارد	ضریب رگرسیونی استاندارد شده	t	سطح معنی‌داری
عدد ثابت	۱۰۲,۷۹۰	۳,۳۷۴	-	۳۰,۴۶۴	۰,۰۰۱
سلامت اجتماعی	-۰,۹۸۸	۰,۲۳۶	-۰,۲۵۲	-۴,۱۹۰	۰,۰۰۱

رابطه سرمایه و سلامت اجتماعی و سواد رسانه‌ای با کاهش آسیب‌های اخلاقی در شبکه اجتماعی اینستاگرام ....

متغیر	ضرایب رگرسیون استاندارد نشده	خطای استاندارد	ضریب رگرسیونی استاندارد شده	t	سطح معنی‌داری
شاخص‌ها	ضریب همبستگی (R)	ضریب تعیین (R^2)	ضریب تعیین تعدیل شده (R^2_{Adj})	آماره فیشر (F)	سطح معنی‌داری (Sig)
مدل	۰,۲۵۲	۰,۰۶۲	۰,۰۶۰	۱۷,۵۵۵	۰,۰۰۱

جدول ۸ ضریب رگرسیونی تأثیر سلامت اجتماعی بر کاهش آسیب‌های اخلاقی اینستاگرام را نشان می‌دهد، ضریب همبستگی بین این دو متغیر ۰,۲۵۲ است که با توجه به مقدار ضریب تعیین $R^2 = ۰,۰۶۲$ می‌توان گفت حدود ۶ درصد از تغییرات کاهش آسیب‌های اخلاقی اینستاگرام توسط سلامت اجتماعی کاربران قابل تبیین است. با توجه به ضریب رگرسیونی استاندارد شده می‌توان گفت، به ازای یک واحد تغییر در سلامت اجتماعی، ۰,۲۵۲ واحد تغییر در آسیب‌های اخلاقی به وجود می‌آید و با توجه به منفی بودن ضریب باید گفت، با بالا رفتن سلامت اجتماعی کاربران، میزان آسیب‌های اخلاقی اینستاگرام با شدتی ضعیف کاهش می‌یابد (این فرضیه تحقیق با دلالت بر تأثیر معکوس سلامت اجتماعی بر آسیب‌های اخلاقی اینستاگرام تأیید شد).

۳-۳-۴. فرضیه سوم: سواد رسانه‌ای بر کاهش آسیب‌های اخلاقی اینستاگرام تأثیر دارند

به منظور بررسی تأثیر سواد رسانه‌ای بر کاهش آسیب‌های اخلاقی اینستاگرام از رگرسیون خطی ساده استفاده شده است که نتایج آن به قرار زیر است؛
جدول ۹: میزان و جهت تأثیر سواد رسانه‌ای بر کاهش آسیب‌های اخلاقی اینستاگرام

متغیر	ضرایب رگرسیون استاندارد نشده	خطای استاندارد	ضریب رگرسیونی استاندارد شده	t	سطح معنی‌داری
عدد ثابت	۱۰۸,۹۰۷	۲,۵۵۳	-	۴۲,۶۶۶	۰,۰۰۱
سواد رسانه‌ای	-۱,۳۹۰	۰,۱۷۱	-۰,۴۵۲	-۸,۱۳۴	۰,۰۰۱
شاخص‌ها	ضریب همبستگی (R)	ضریب تعیین (R^2)	ضریب تعیین تعدیل شده (R^2_{Adj})	آماره فیشر (F)	سطح معنی‌داری (Sig)
مدل	۰,۴۵۲	۰,۲۰۴	۰,۲۰۱	۶۶,۱۵۹	۰,۰۰۱

جدول ۹ ضریب رگرسیونی تأثیر سواد رسانه‌ای بر کاهش آسیب‌های اخلاقی اینستاگرام را نشان می‌دهد، ضریب همبستگی بین این دو متغیر ۰,۴۵۲ است که با توجه به مقدار ضریب تعیین $R^2 = 0,204$ می‌توان گفت حدود ۲۰ درصد از تغییرات کاهش آسیب‌های اخلاقی اینستاگرام توسط سواد رسانه‌ای کاربران قابل تبیین است. با توجه به ضریب رگرسیونی استاندارد شده می‌توان گفت، به ازای یک واحد تغییر در سواد رسانه‌ای، ۰,۴۵۲ واحد تغییر در آسیب‌های اخلاقی به وجود می‌آید و با توجه به منفی بودن ضریب باید گفت، با بالا رفتن سواد رسانه‌ای کاربران، میزان آسیب‌های اخلاقی اینستاگرام با شدتی متوسط کاهش می‌یابد (این فرضیه تحقیق با دلالت بر تأثیر معکوس سواد رسانه‌ای بر آسیب‌های اخلاقی اینستاگرام تأیید شد).

۴. نتیجه‌گیری

در این تحقیق، ابتدا ضمن بیان مسئله، با مشخص شدن اهداف تحقیق، به بررسی میزان تأثیر سرمایه و سلامت اجتماعی و سواد رسانه‌ای بر کاهش آسیب‌های اخلاقی موجود در شبکه اجتماعی اینستاگرام پرداخته شد. ابتدا ابعاد و متغیرهای پژوهش مشخص گردید. به منظور آزمون فرضیات تحقیق از آزمون پارامتریک (همبستگی پیرسون و رگرسیون خطی) استفاده گردید. نتایج حاصل از بررسی روابط بین سرمایه اجتماعی، سلامت اجتماعی و سواد رسانه‌ای با متغیر وابسته (آسیب‌های اخلاقی اینستاگرام) حاکی از این بوده است که همه متغیرهای مستقل با آسیب‌های اخلاقی رابطه معکوس و معناداری دارند، به بیانی دیگر با افزایش مطلوبیت هر سه متغیر تحقیق، آسیب‌های اخلاقی اینستاگرام کاهش می‌یابد. متغیر سواد رسانه‌ای ($r = -0,452$) قوی‌ترین رابطه منفی و معکوس را با آسیب‌های اخلاقی اینستاگرام داشته‌اند. پس از این متغیر، سرمایه اجتماعی ($r = -0,257$) و سلامت اجتماعی ($r = -0,252$) به ترتیب با آسیب‌های اخلاقی دارای رابطه معکوس و منفی بوده‌اند.

جهت افزایش میزان سرمایه اجتماعی کاربران توصیه می‌گردد که هنجارها و قواعد اخلاقی و فرهنگی که شبکه اجتماعی در ابتدای عضو شدن آن‌ها را به اطلاع مخاطب می‌رساند را به دقت مطالعه کرده و به آن پایبند باشند. همچنین در خصوص افزایش اعتماد کاربران به دیگر کاربران و شبکه اجتماعی اینستاگرام باید فضایی ایجاد گردد

رابطه سرمایه و سلامت اجتماعی و سواد رسانه‌ای با کاهش آسیب‌های اخلاقی در شبکه اجتماعی اینستاگرام ....

که هیچ گونه خطری موقعیت شغلی، اجتماعی و امنیتی کاربران را تهدید نکند تا کاربر بتواند با خیالی آسوده از این شبکه اجتماعی با اعتماد نسبی استفاده کنند که این امر مستلزم همکاری و برنامه‌ریزی و تغییر رفتار در نهادهای امنیتی و سیاست‌های آنان می‌باشد. به علاوه در خصوص گسترده‌گی ارتباطات کاربران ایرانی، برای داشتن شبکه‌ای بیشتر جهانی توصیه می‌گردد افراد را تشویق به ارتباط با کاربران دیگر کشورها کرد که این امر مستلزم داشتن سطح دانش بالایی نسبت به زبان انگلیسی به عنوان زبان بین‌المللی و همچنین آشنایی با فرهنگ جوامع دیگر کشورها دارد. جهت افزایش میزان سلامت اجتماعی کاربران توصیه می‌گردد مسئولین اجرایی کشور با برنامه‌ریزی‌های میان مدت در صدد ایجاد فضایی در جامعه باشند تا افراد در آن احساس مهم بودن کرده و مطمئن شوند که فعالیت‌های روزانه هر یک از آنها برای جامعه ارزشمند است و جامعه بستری برای هر یک از افراد فراهم می‌کند تا آنها بتوانند در جهت پیشرفت شخصی و اعتلای عمومی قدم بردارند.

از آنجا که سواد رسانه‌ای در بین دیگر مفاهیم دارای اولویت اول در کاهش آسیب‌های اخلاقی شبکه اجتماعی اینستاگرام می‌باشد، در جهت افزایش میزان سواد رسانه‌ای کاربران توصیه می‌گردد که نظام آموزشی که عهده‌دار نقش اصلی آموزش سواد رسانه‌ای به افراد است، اهتمام ویژه‌ای نسبت به آموزش مباحث مربوطه داشته باشد. لذا پیشنهاد می‌گردد که از مقاطع پایه به آموزش بحث سواد رسانه‌ای از طریق گنجاندن واحدها و کتب درسی مربوطه به پردازد تا اینکه کاربران ایرانی بتوانند از این رسانه‌ها عاقلانه، هدفمند، با برنامه‌ریزی و بطور مؤثر استفاده کنند و با دید نقادانه نسبت به پیام‌ها، اعتبار اطلاعات را از منابع مختلف ارزیابی کنند. همچنین پیشنهاد می‌گردد که نهادهای ذیربط در حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات از طریق رسانه‌های جمعی، به آموزش سواد رسانه‌ای بصورت تدریجی و مؤثر از طریق تبلیغات جذاب و مردم‌پسند پردازد.

منابع

- ایسنا (۱۳۹۵). بازتاب جهانی فحاشی مجازی برخی کاربران ایرانی، <https://www.isna.ir/news>، مراجعه در تاریخ ۱۳ مرداد ۱۳۹۶.
- تقی‌زاده، عباس (۱۳۹۱). ارتقای سواد رسانه ای زمینه کاهش آسیب های اجتماعی نوپدید فضای مجازی، نخستین کنگره ملی فضای مجازی و آسیب های اجتماعی نوپدید، تهران، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی.
- چراغی، حشمت، باقری، مرضیه، پوررحیمی، مسعود (۱۳۹۵). آسیب‌شناسی ارتباطات اینترنتی در جوانان و نوجوانان، چهارمین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم تربیتی و روانشناسی، مطالعات اجتماعی و فرهنگی، تهران، موسسه آموزش عالی مهر اروند، مرکز راهکارهای دستیابی به توسعه پایدار.
- حاتمی، پریسا (۱۳۸۹). بررسی عوامل موثر بر سلامت اجتماعی دانشجویان با تأکید بر شبکه‌های اجتماعی، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبائی تهران.
- خواججه‌احمدی، معصومه، پولادی، شهناز، بحرینی، مسعود (۱۳۹۵). طراحی و روانسنجی پرسشنامه اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مبتنی بر موبایل، نشریه روان پرستاری، (۴)، ۴۳-۵۱.
- رنجبری، الهام (۱۳۹۴). شبکه‌های اجتماعی، وصل‌کننده یا فصل‌کننده خانواده و روابط زناشویی، دومین کنفرانس بین‌المللی علوم رفتاری و مطالعات اجتماعی، موسسه مدیران ایده پردازان پایتخت ویرا، استانبول، دوره ۲.
- زمانی، عباس (۱۳۹۵). شبکه‌های مجازی تلفن همراه و تضعیف ارزش‌های اخلاقی و خانوادگی کاربران، دومین کنفرانس بین‌المللی وب پژوهی، دانشگاه علم و فرهنگ، تهران.
- عبداللهیان، حمید، کرمانی، حسین (۱۳۹۲). سنجش سرمایه اجتماعی کاربران ایرانی شبکه اجتماعی فیس‌بوک، تحقیقات فرهنگی ایران، (۶)، ۲۳-۱، ۲۶.
- علیمرادی، مصطفی (۱۳۸۹). «سیر تطور شبکه‌های اجتماعی؛ نگاهی به آغاز و انجام شبکه‌های اجتماعی»، فصلنامه ره‌آورد نور، شماره ۳۱، ۶-۱۳.
- فتحی، منصور؛ فکر آزاد، حسین، غفاری، غلامرضا، بوالهروی، جعفر (۱۳۹۲). عوامل زمینه ساز بی‌وفایی زناشویی زنان، مجله رفاه اجتماعی، (۵۱)، ۴، ۱۰۹-۱۳۲.
- قصابی، فاطمه، نقیب‌السادات، سیدرضا (۱۳۹۴). نقش ارزش‌های فرهنگی بر محتوای شبکه‌های اجتماعی (مطالعه تطبیقی محتوای شبکه‌های اجتماعی ایرانی و غیرایرانی)، مطالعات بین‌رشته ای در رسانه و فرهنگ (رسانه و فرهنگ)، (۱)، ۵، ۷۹-۱۰۳.
- محبوبی، رحمت‌اله، مرادی، فرهاد (۱۳۹۳). پیامدها و تأثیرات پورنوگرافی بر ارزش‌های اخلاقی و انسانی، چهارمین همایش ملی اخلاق با اخلاق و آداب زندگی، گروه فلسفه دانشگاه زنجان، زنجان.
- نصیری، بهاره، بخشی، بهاره، هاشمی، سید محمود (۱۳۹۱). اهمیت آموزش سواد رسانه ای در

رابطه سرمایه و سلامت اجتماعی و سواد رسانه‌ای با کاهش آسیب‌های اخلاقی در شبکه اجتماعی اینستاگرام....

قرن بیست و یکم، مطالعات رسانه‌ای، (۷)، ۱۸، ۱۴۹-۱۵۸.

- Cavazos-Rehg P, A, Krauss, M. J, Sowles ,S.J & Bierut, L.J (2016). Marijuana-Related Posts on Instagram, *Prev Sci*, 17(6) ,710-720.
- Geraee, N, Kaveh ,M. H, Shojaeizadeh, D & Tabatabaee H, R (2015). Impact of media literacy education on knowledge and behavioral intention of adolescents in dealing with media messages according to Stages of Change, *J Adv Med Educ Prof*, 3(1) , 9-14.
- J. Al-Kandari Ali, A. Al-Hunaiyyan Ahmed & Al-Hajri ,R (2016). The Influence of Culture on Instagram Use, from ResearchGate Online Publication.
- Mcdaniel Brandon T, Drouin Michelle & Cravens Jaelyn D (2017). Do you have anything to hide? Infidelity-related behaviors on social media sites and marital satisfaction, *Computers in Human Behavior*, 66, 88-95.
- Ryan Atwood (2016). The Relationship Between Adolescents' Use of Internet-enabled Mobile Devices and Engaging in Problematic Digital Behaviors.